सोनमा गाउँपालिकाको

स्वास्थ्य संस्था दर्ता अनुमति तथा नविकरण सम्बन्धी निर्देशिका २०७८

गाउँ कार्यपालिकाबाट पारित मिति :

प्रस्तावना : नेपालको संविधान,स्थानिय सरकार संचालन ऐन,२०७४ र मन्त्री परिषदबाट स्वीकृत कार्य विस्तृती कारणमा उल्लेखित स्थानीय तहले आम नागरिकलाई सर्वसुलभ र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नुपर्ने जिम्मेवारी वहन गर्ने प्रयोजनका लागि सरकारी ,निजि,सामुदायिक,गैरसरकारी वा सहकारी स्तरमा स्थापना हुने स्वास्थ्य सेवा विस्तार,स्तरवृद्धि,स्वास्थ्य सेवा संचालन अनुमति प्रदान गर्ने प्रकृयालाई सरल,सहज,व्यवस्थित तथा प्रभावकारी बनाई यस गाउँपालिकाक्षेत्र भित्र स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्न वाच्छनीय भएकाले, यस सोनमा गाउँ

पालिकालले स्थानीय तहको प्रशासकीय कार्यविधि (नियमित गर्ने)ऐन,२०७४ को दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी देहायको निर्देशिका बनाएको छ ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस निर्देशिकाको नाम "सोनमा गाउँपालिकामा स्वास्थ्य संस्था दर्ता, अनुमति तथा नविकरण सम्बन्धी निर्देशिका, २०७८" रहेको छ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा :

(क) "अनुगमन समिति" भन्नाले गाउँ पालिकाले गठन गर्ने अनुसूची १ बमोजिमको समिति सम्झनु पर्छ ।

राजेकुमार यादव

(ख)"अनुगमन प्रदान गर्ने निकाय" भन्नाले दफा ३ मा उल्लेखित अनुमति प्रदान गर्ने निकाय सम्झनु पर्छ ।

(ग)"मन्त्रालय" भन्नाले नेपाल सरकार, स्वास्थ्य मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।

(घ)"प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना" भन्नाले प्रदेशमा रहने स्वास्थ्य क्षेत्र हर्ने मन्त्रालय वा विभाग सम्झनु पर्छ ।

(ङ)"अस्पताल" भन्नाले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले प्रचलित कानुन बमोजिम संस्थापित सरकारी अस्पताल,निजी अस्पताल,नर्सिङ्ग होम, सामुदायिक अस्पताल, गैरसरकारी अस्पताल वा सहकारी अस्पाल सम्झनु पर्छ ।

(च) "आयुर्वेद अस्पताल" भन्नाले आयुर्वेद चिकित्सा पद्धतिमा आधारित भई स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न स्वास्थ्य संस्था सम्झनु पर्छ सो शब्दले आयुर्वेद चिकित्सा पद्धतिबाट उपचार गर्ने गरी सञ्चालन गरिएका नर्सिङ्ग होम,पोली क्लिनिक, पञ्चकर्म अस्पताल समेतलाई जनाउँछ ।

(छ)"गैरसरकारी अस्पताल" भन्नाले मुनाफारहित उद्देश्यले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने प्रयोजनका लागि प्रचलित कुनन बमोजिम दर्ता भई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल सम्झनु पर्छ ।

(ज) "डाईग्नोस्टीक सेन्टर" भन्नाले निदानात्मक सेवाहरु जस्तै : प्रयोगशाला सेवा, रेडियो ईमेजिङ जस्ता सेवाहरु प्रदान गर्न कानुन बमोजिम दर्ता भई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्ने संस्थालाई सम्झनु पर्छ ।

(झ)) "निजि अस्पताल वा नर्सिङ्गहोम" भन्नाले स्वास्थ्य सेवाहरु प्रदान गर्ने उद्देश्यले प्रचलित कम्पनि कानुन बमोजिम स्थापना भई अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त निजी अस्पताल वा नसिङ्ग सम्झनु पर्छ ।

(ञ)"पोली क्लिनिक" भन्नाले प्रचलित कानुन बमोजिम दर्ता भई एकै संस्थाबाट कम्तिमा पाँच वटा सेवा जस्तै बहिरङ्ग सेवा, प्रयोगशाला, रेडियो ईमेजिङ्ग,फिजियोथिरोपी,परिवार नियोजन,खोप सेवा आदि जस्ता बहुसेवा उपलब्ध गराउने संस्थालाई सम्झनु पर्छ ।

(ट) "कन्सल्टेन्ट" भन्नाले सम्बन्धित विषयमा मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट स्नातकोत्तर उपाधि डिग्री वा डिप्लोमा प्राप्त गरेका वा तोकिए बमोजिमका विशेषज्ञ तालिम प्राप्त गरी सम्बन्धित काउन्सिलमा दर्ता भएका विशेषज्ञ चिकित्सक सम्झनु पर्छ ।

(ठ) "सरकारी अस्पताल" भन्नाले नेपाल सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्व रहने गरी सार्वजनिक हितका लागि स्थापना भएका वा हुने स्वास्थ्य सेवा प्रदायक अस्पताल सम्झनु पर्छ ।

स्पष्टीकरण : यस खण्डका प्रयोजनका लागि "आंशिक स्वामित्व" भन्नाले नेपाल सरकारको कम्तीमा एकाउन्न प्रतिशत लगनीलाई सम्झनु पर्छ ।

(ड) "सहकारी अस्पताल" भन्नाले सहकारीको सिद्धान्त बमोजिम सदस्य समेतलाई स्वास्थ्य सेवा दिने उद्देश्यले सहकारी ऐन, २०४८ बमोजिम दर्ता भई अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पतालसम्झनु पर्छ ।

(ढ) "सामुदायिक अस्पताल" भन्नाले सम्बन्धित सरकारी निकायमा संस्था दर्ता भई सामुदायिक लगानी र व्यवस्थापनमा सञ्चालन हुने गरी मुनाफाहित उद्देश्य लिई अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट स्वास्थ्य सेवा गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल सम्झनु पर्छ ।

(ण) "स्वास्थ्य क्लिनिक" भन्नाले कुनै पनि व्यक्तिलाई स्वास्थ्य सम्बन्धी जाँच गर्ने , उपचार सम्बन्धी आवश्यक परामर्श , एक स्थानबाट पाँचवटा भन्दा कम सेवा जस्तै बहिरङ्ग सेवा, प्रयोगशाला, रेडियो ईमेजिङ्ग, फिजियोथिरोपी , खोप सेवा, परिवार नियोजन जस्ता सेवा उपलब्ध गराउनका लागि प्रचलित कानुन बमोजिम दर्ता भएका संस्थालाई सम्झनु पर्छ र सो शब्दले निजि क्लिनिक, आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा सेवा समेतलाई जनाउँदछ ।

(त) "स्वास्थ्य संस्था" भन्नाले प्रचलित कानुन बमोजिम दर्ता भई अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल, पोली क्लिनिक, स्वास्थ्य क्लिनिक, प्रयोगशाला जस्ता सेवाहरु सञ्चालन गर्ने संस्था सम्झनु पर्छ सो शब्दले आयुर्वेद अस्पताल समेतलाई जनाउँछ ।

(थ) "संस्था दर्ता गर्ने निकाय" भन्नाले यस निर्देशिका बमोजिम स्वास्थ्य सेवा संचालन अनुमति लिनु पूर्व प्रचलित कानुन बमोजिम स्वास्थ्य संस्था दर्ता गर्ने निकाय सम्झनु पर्छ ।

(द) "गैरसरकारी अस्पताल" भन्नाले मुनाफा रहित उद्देश्यले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने प्रयोजनको लागि प्रचलित कानुन बमोजिम दर्ता भै अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त अस्पताल सम्झनु पर्छ ।

(ध) "भवन संहिता" भन्नाले भवन ऐन, २०५५ को दफा ३ को उपदफा (२) बमोजिम नेपाल सरकारबाट स्वीकृत राष्ट्रिय भवन संहिता सम्झनु पर्छ ।

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

(न) "भवन निर्माण मापदण्ड" भन्नाले भवन निर्माण सम्वन्धी मापदण्ड, २०६४ मा उल्लेखित मापदण्ड सम्झनु पर्छ र सो शब्दले स्वास्थ्य सम्वन्धी भवनको लागि छुट्टै मापदण्ड नभएको स्थानको हकमा अनुसूची-२ मा उल्लेखित भवन निर्माण मापदण्ड समेतलाई जनाउँछ ।

परिच्छेद -२

स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन अनुमति प्रक्रिया

३. स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्रदान गर्ने निकायहरु : (१) देहाय बमोजिमका स्वास्थ्य संस्थाको

स्थापना, सेवा विस्तार वा स्तरोन्नति गर्न देहायका निकायले अनुमति दिन सक्नेछ :-

(क) स्वास्थ्य क्लिनिक ,डाईग्नोष्टिक सेन्टर, पोली क्लिनिक तथा पच्चीस शैया सम्मका जनरल अस्पतालका लागि सोनमा गाउँ पालिकाको कार्यपालिकाको निर्णय अनुसार ।

(ख) आयुर्वेद तथा अन्य वैकल्पिक चिकित्सासँग सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरुका हकमा दश शैया सम्मका अस्पतालका लागि सोनमा गाउँ पालिकाको कार्यपालिकाको निर्णय अनुसार ।

(ग) पच्चिस शैया देखि माथिका अस्पतालहरु र विशेषज्ञ अस्पताल दर्ता गर्नको लागि सोनमा गाउँ पालिकाको सिफारिसमा प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना वा मन्त्रालयबाट ।

(घ)सोनमा गाउँ पालिकाको कार्यापालिकामा स्वास्थ्य संस्था दर्ता वा स्तरोन्नती भए पछि सोको विवरण तोकिएको ढाँचामा प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचनालाई दिनु पर्ने छ ।

४. पूर्वाधार निर्माण मनसाय पत्रका लागि निवेदन दिनु पर्ने : (१) यस निर्देशिका बमोजिम स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना, स्वास्थ्य सेवा विस्तार वा स्तारोन्नति गरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न इच्छुक स्वास्थ्य संस्थाले आवश्यक पूर्वाधार निर्माण गर्ने प्रयोजनका लागि अनुसूची ३ बमोजिमका ढाँचामा मनसाय पत्रका लागि निवेदन दिनु पर्नेछ ।

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त हुन आएमा अनुमति प्रदान गर्ने निकायले निवेदन प्राप्त भएको पन्ध्र कार्यदिन भित्र देहायका विवरणहरु परीक्षण गर्ने प्रयोजनको लागि अनुगमन समिति खटाउन सक्नेछ :-

(क) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्थाको व्यावसायिक कार्य योजना,

(ख) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्था रहने स्थानको उपयुक्तता र जग्गाको पर्याप्तता,

(ग) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण वा वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन प्रतिवेदन,

(घ) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्थाले सेवा पुर्याउने क्षेत्र, सो क्षेत्रको जनसंख्या/जनघनत्व,

(ङ) प्रस्तावित स्वास्थ्य संस्थाले सेवा पुर्याउन क्षेत्रमा अन्य अस्पतालहरुको अवस्थिति र प्रस्तावित अस्पतालले पुर्याउने थप योग्दान,

(३) अनुगमन समितिले उपदफा (२) मा उल्लिखित विषयहरुको विश्लेषण गरी स्पष्ट राय सहितको प्रतिवेदन तीस कार्य दिनभित्र अनुमति प्रदान गर्ने निकाय समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिमका प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि सो प्रतिवेदनको आधारमा पूर्वाधार निर्माणका लागि अनुमति दिन उपयुक्त हुने देखिएमा प्रतिवेदन प्राप्त भएको मितिले पन्ध्र कार्य दिनभित्र अनुमति प्रदान गर्न निकायले बढीमा तीन वर्षसम्मको समयावधि दिई पूर्वाधार निर्माणका लागि निवेदकलाई **मनसायपत्र (Letter** of Intent) प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिमको अवधिभित्र मनासिव कारण परी पूर्वाधार निर्माण गर्न नसकेको भनी समयावधि थपका लागि सम्बन्धित अस्पताल वा स्वास्थ्य संस्थाले अनुरोध गरेमा अनुमति प्रदान गर्ने निकायले त्यस्ता अस्पताललाई बढीमा दुई वर्षमा नबढ्ने गरी पूर्वाधार निर्माणका लागि समयावधि थप गर्न सक्नेछ ।

५. सञ्चालन अनुमति दिन सकिने : (१) दफा ४ बमोजिम पूर्वाधार निर्माण कार्य सम्पन्न भए पछि सो पूर्वाधार तयार भएको व्यहोरा सहित सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाले सेवा सञ्चालन गर्ने आवश्यक कागजातहरु संलग्न गरी अनुसूची ४ बमोजिमको ढाँचामा अनुमति प्रदान गर्ने निकाय समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

(२) स्वास्थ्य क्लिनिक, रेडियो ईमेजिङ सेवा तथा पोलि क्लिनिक स्थापना तथा सञ्चालन अनुमतिका लागि अनुसूची ५ बमोजिमका ढाँचामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

राजकुमार यादव

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त हुन आएमा अनुमति प्रदान गर्ने निकायले निवेदन प्राप्त गरेपछि अनुगमन समिति खटाउनु पर्ने छ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम खटिएको अनुगमन समितिले बीस कार्य दिन भित्र स्थलगत निरीक्षण गरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्रदान गर्न उपयुक्त भए नभएको राय सहितको प्रतिवेदन अनुमति प्रदान गर्ने निकाय समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम अनुगनमन समितिंको प्रतिवेदनको आधार र यस निर्देशिकामा उल्लिखित अन्य मापदण्ड पूरा गरेका स्वास्थ्य संस्थालाई अनुमति प्रदान गर्ने निकायले पाँच वर्षका लागि स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति दिन सक्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम स्वास्थ्य संस्थालाई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति दिने नदिने सम्बन्धमा उपदफा (३) बमोजिम अनुगमन समितिको प्रतिवेदन प्राप्त भएको मितिले तीस कार्य दिन भित्र निर्णय गरी सक्नु पर्नेछ र सो को जानकारी सम्बन्धित संस्थालाई दिनु पर्नेछ ।

(६) यो निर्देशिका प्रारम्भ हुँदाका बखत संस्था दर्ता गर्ने निकायमा दर्ता भएको तर दफा (५) बमोजिम अनुमतिका लागि निवेदन नदिई सञ्चालन गरिरहेका स्वास्थ्य संस्थाले अनुसूची-६ मा उल्लेख भए बमोजिमको दस्तुरको अतिरिक्त पाँच गुणा बढी दस्तुर लिई एक पटकको लागि निर्देशिका बमोजिमको प्रकृया पूरा गरी सञ्चालन अनुमति दिन सकिने छ ।

(८) उपदफा (२), (३) र (५) बमोजिम तोकिएको स्याद भित्र अनुमति प्रदान गर्ने निकाय वा अनुगमन समितिले कार्य सम्पन्न नगरेमा अनुमतिका लागि निवेदन दिने स्वास्थ्य संस्थाले एक तह माथिल्लो निकायमा उजुर गर्न सक्ने छ । यसरी प्राप्त भएको उजुरी सम्बन्धमा सम्बन्धित माथिल्लो निकायले उपदफा (२),(३) र (५) मा तोकिएको स्यादमा नबढ्ने गरी शीध्र अनुगमनको व्यवस्था मिलाइ सञ्चालन अनुमतिको व्यवस्था गरि दिन सक्नेछ ।

६. थप सेवा विस्तार गर्न वा शाखा स्थापना गर्न अनुमति लिनु पर्ने : स्वास्थ्य संस्थाले आफूले सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति पाएका सेवाको अतिरिक्त थप सेवा विस्तार गर्न वा शाखा स्थापना गरी सेवा सञ्चालन गर्न चाहेमा अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट यस निर्देशिका बमोजिमका प्रकृया पूरा गरी अनुमति प्राप्त गर्नु पर्नेछ ।

७. पुनःअनुमति प्राप्त गर्न निवेदन दिनु पर्ने : (१) यो निर्देशिका प्रारम्भ हुँदाका बखत सञ्चालन स्वीकृति लिएका स्वास्थ्य संस्थाले यस निर्देशिका बमोजिम तोकिएको पूर्वाधार तथा मापदण्ड कार्यान्वयन प्रयोजनका लागि यो निर्देशिका प्रारम्भ भए पछि तोकिएका अवधिभित्र पूर्वाधार तयारी (भवन प्रबलीकरण वा नयाँ निर्माण योजना) सहित सम्बन्धित अनुमति प्रदान गर्ने निकाय समक्ष निवेदन दिनु पर्नेछ ।

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त हुन आएमा अनुमति प्रदान गर्ने निकायले त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थालाई यस निर्देशिका बमोजिम तोकेको पूर्वाधार पुरा गर्नका लागि तीन वर्ष र मापदण्ड कायम गर्नका लागि एक वर्षको समयावधि दिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिक समयावधि थप भएका स्वास्थ्य संस्थाले प्रत्येक छ/छ महिनामा प्रगति प्रतिवेदन सम्बन्धित अनुमति प्रदान गर्ने निकाय समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) प्रबलिकरण हुने अस्पताल वा नयाँ निर्माण गर्न अनुमति लिई साविकको भवनबाट सेवा दिईरहेका स्वास्थ्य संस्थाले निर्माण अवधिभरका लागि भवनको कारण वा अस्पतालको औजार उपकरणले हुन सक्ने दुर्घटनाको लागि शैया क्षमता बराबरका संख्यामा प्रति व्यक्ति पच्चास हजार रुपियाँ बराबरका सामूहिक दुर्घटना बीमाको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिमका प्रकृया पुरा गरेका स्वास्थ्य संस्थालाई दफा ५ बमोजिम स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गर्न अनुमति प्रदान गरिनेछ ।

(६) यस दफा बमोजिम अनुमतिका लागि निवेदन नदिने, निवेदन दिए पनि अनुमति नपाउने वा निर्धारित अबधि भित्र पूर्वाधार वा मापदण्ड कायम नगर्ने स्वास्थ्य संस्थाको अनुमति त्यस्तो अनुमति दिने निकायले रद्द गर्नेछ ।

८. <u>अनुमति दस्तुर बुझाउनु पर्ने</u> : स्वास्थ्य संस्थाको स्थापना ,सेवा विस्तार वा स्तरोन्नति गर्न अनुमति प्राप्त भएमा सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाले <u>अनुसूची ६</u> मा उल्लेख भए बमोजिमको अनुमति दस्तुर अनुमति प्रदान गर्ने निकायलाई बुझाउनु पर्नेछ ।

९. नविकरण गराउनु पर्ने : (१) यस निर्देशिका बमोजिम स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्राप्त स्वास्थ्य संस्थाले हरेक वर्ष अनुमतिको अवधि समाप्त हुने मिति भित्र अनुमति प्रदान गर्ने निकाय समक्ष नविकरणका लागि निवेदन दिनु पर्नेछ । अनुमति प्रदान गर्ने निकायले अनुमतिको अवधि समाप्त भएको मितिले तीन महिना भित्र आवश्यक जाँचबुझ गरी नविकरण गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन प्राप्त भएमा अनुमति प्रदान गर्ने निकायले <u>अनुसूची ६</u> मा उल्लेख भए बमोजिमको दस्तुर लिई तीन वर्षका लागि स्वास्थ्य संस्थालाई सेवा सञ्चालन अनुमतिको नविकरण गरिदिन सक्नेछ । तर यो निर्देशिका प्रारम्भ हुन अघि स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गर्ने अनुमति पाएका स्वास्थ्य संस्थाको हकमा त्यस्तो स्वास्थ्य संस्थाले यस निर्देशिका बमोजिम तोकिएको मापदण्ड तथा पूर्वाधार कायम नगरेसम्म तीन वर्षमा नबढाई प्रत्येक एक वर्षका लागि अनुमति नविकरण गरि दिन सक्नेछ ।

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

(३) उपदफा (१) बमोजिमका अवधिभित्र मनासिब कारण परी निवेदन पेश गर्न नसकेको भनी कारण खुलाई थप तीन महिनाभित्र निवेदन पेश गरेमा दोब्बर नविकरण दस्तुर लिई सम्बन्धित निकायले सेवा सञ्चालन अनुमति नविकरण गरि दिन सक्नेछ ।

(४) उपदफा (२) वा (३) बमोजिमको अवधिभित्र नविकरणका लागि निवेदन पेश नगर्ने स्वास्थ्य संस्थाको सेवा सञ्चालन अनुमतिपत्र स्वतः खारेज हुनेछ र सोको जानकारी प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचनामा समेत दिनु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (४) मा जुनसुकै कुरा उल्लेखित गरिएको भएता पनि यो उपदफा प्रारम्भ हुँदाका बखतसम्म अनुमति नविकरण नगरेका स्वास्थ्य संस्थाले तोकिएको समयभित्र अनुमतिका लागि निवेदन दिएमा अनुसूचि-६ मा उल्लेख भए बमोजिमको दस्तुरको अतिरिक्त पाँच गुणा बढी नविकरण दस्तुर लिई एक पटकको लागि निर्देशिका बमोजिमको प्रकृया पुरा गरी त्यस्तो अनुमति नविकरण गरिदिन सक्नेछ ।

१०. <u>गुणस्तर तथा मापदण्ड अनुगमन सम्बन्धी व्यवस्था</u> : (१) स्वास्थ्य संस्थाले आफूले प्रदान गरेको सेवाहरुको यस निर्देशिकामा उल्लिखित मापदण्ड बमोजिमको गुणस्तर भए नभएको सम्बन्धमा प्रत्येक वर्ष परीक्षण (स्वःमूल्यांकन) गराई सोको प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको मितिले तीन महिनाभित्र अनुमति प्रदान गर्ने निकाय समक्ष अनिवार्य रुपमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तोकिएको अवधिभित्र प्रतिवेदन पेश नगर्ने स्वास्थ्य संस्थालाई सो प्रतिवेदन पेश गर्न अनुमति प्रदान गर्ने निकायले निर्देशन दिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अनुमति प्रदान गर्ने निकाय , प्रादेशिक स्वास्थ्य संस्था र मन्त्रालयले आवश्यकता अनुसार जोखिम ,भौगोलिक अवस्थिति, बिरामीको चाप, शल्यक्रियाको संख्या,वित्तिय लगानीका आधारमा नमूना छनौट गरी स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गरेको सेवाको गुणस्तर तथा यस निर्देशिकाको मापदण्ड पुरा गरे नगरेको सम्बन्धमा निरीक्षण तथा अनुगमन गर्न वा गराउन सक्नेछ ।

(४) यस निर्देशिकामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएका भए तापनि प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना तथा मन्त्रालयले जुनसुकै निकायबाट सेवा सञ्चालन अनुमति प्राप्त गरेको अस्पताल वा संरचना र अनुमति प्रदान गर्ने निकायको समेत अनुगमन गर्न सक्नेछ ।

(५) उपदफा (३) वा (४) बमोजिम नियमित वा आकस्मिक अनुगमन गर्दा तोकिएका गुणस्तर वा पूर्वाधार पूरा नगरी सेवा सञ्चालन गरेको पाइएमा त्यस्ता संस्थालाई तत्काल सुधारका लागि बढीमा तीन महिनाको म्याद दिई सुधारको मौका दिन सकिनेछ ।

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

(६) यस दफा बमोजिम निरीक्षण तथा अनुगमनका क्रममा दिएको निर्देशन पालना नगर्ने, यस निर्देशिका बमोजिमका गुणस्तर तथा पूर्वाधार मापदण्ड पूरा नगर्ने वा गुणस्तर परीक्षणको वार्षिक प्रतिवेदन पेश नगर्ने स्वास्थ्य संस्थालाई सम्बन्धित अनुमति प्रदान गर्ने निकायले त्यस्तो स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गरी आएको सेवा पूर्ण वा आंशिक रुपमा तत्काल बन्द गर्न आदेश दिन सक्नेछ ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम स्वास्थ्य संस्थालाई कारवाही गर्नु पूर्व सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थालाई मनासिब माफिकको सफाइ पेश गर्न मौका दिनु पर्नेछ ।

(८) यस निर्देशिकामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि अन्य प्रचलित कानून बमोजिम गरिने अनुगमनलाई या व्यवस्थाले सीमित गर्ने छैन ।

(९) स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन सम्बन्धी अनुमति लिने प्रकृया प्रारम्भ नगरेको स्वास्थ्य संस्थामा कुनैपनि चिकित्सक,नर्स वा स्वास्थ्यकर्मीले क्लिनिक प्राइटिक्स गरेमा निजलाई कारवाहीको लागि सम्बन्धित परिषदमा लेखि पठाईने छ ।

(११) <u>निवेदन दिन सक्ने</u> : (१) दफा १० को उपदफा (७) बमोजिम दिएको आदेश वा अनुगमन समितिले यस निर्देशिका बमोजिम पेश गरेको प्रतिवेदन उपर चित्त नबुझ्ने स्वास्थ्य संस्थाले त्यस्तो प्रतिवेदन पेश भएको मितिले १५दिन भित्र चित्त नबुझ्नुको स्पष्ट आधार र कारण सहित पुनरावलोकनको लागि प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचना समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त भएको निवेदन उपर अनुमति प्रदान गर्ने निकायको प्रतिकृया समेत लिई प्रादेशि स्वास्थ्य संरचनाले छानबिन गरी यथाशीघ्र निर्णय गर्नेछ र सो सम्बन्धमा प्रादेशिक स्वास्थ्य संरचनाले गरेको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

(१२) <u>स्वास्थ्य संस्था गाभिई सेवा सञ्चालन गर्न सक्ने</u> : स्वास्थ्य सेवालाई गुणस्तरीय ,प्रभावकारी तथा सुविधायुक्त बनाउन सञ्चालनमा रहेका एक वा एक भन्दा बढी स्वास्थ्य संस्थाहरु एक आपसमा गाभिई सेवा सञ्चालन गर्न चाहेमा सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति प्रदान गर्ने निकाय समक्ष त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थाहरु संयुक्त रुपमा निवेदन दिन सक्नेछन् ।

(१३) <u>अनुमति खारेजी तथा कारवाही सम्बन्धी व्यवस्था</u> : (१) यस निर्देशिकामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि अनुमति प्रदान गर्ने निकायले स्वास्थ्य सेवा सञ्चोलन सम्बन्धी अनुमति लिन वा अनुमति नविकरण गर्नेको लागि एक पटकको लागि निश्चित समय अवधि दिई सार्वजनिक सूचना प्रकाशन गर्न सक्नेछ ।

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

(२) उपदफा (१) बमोजिमको अवधिभित्र स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन सम्बन्धी अनुमति नलिने स्वास्थ्य संस्थाको र दफा ९ को उपदफा (५) बमोजिमको अवधिभित्र अनुमति नविकरण नगर्ने स्वास्थ्य संस्थाको अनुमति स्वतः खारेज हुनेछ ।

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

परिच्छेद -३

स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन तथा गुणस्तर सम्बन्धी व्यवस्था

१४. स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन : (१) यस निर्देशिका बमोजिम अनुमति नलिई कसैले पनि स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्नु हुँदैन ।

(२) कसैले यस निर्देशिका बमोजिम अनुमति नलिई स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गरेको पाइएमा सो कार्य रोक्न तथा त्यस्तो स्वास्थ्य संस्था आवश्यक कानूनी कारवाहीको लागि गृह मन्त्रालय मार्फत वा सोझैं सम्बन्धित जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा लेखी पठाउनेछ र त्यस्ता संस्थाका सञ्चालक भविष्यमा स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन अनुमति प्रदान नगर्ने गरी अभिलेख समेत राखिनेछ ।

(३) स्वास्थ्य संस्थाले आफ्नो उद्देश्य र क्षमता अनुसार अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट अनुमति लिई देहायका सेवाको समुचित व्यवस्था गरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्न सक्नेछ :-

(क) आकस्मिक सेवा,

(ख) बहिरंग सेवा ,

(ग) अन्तरंग सेवा,

(घ) निदानात्मक (प्रयोगशाला,रेडियो ईमेजिङ आदि)

(ङ) शल्यक्रिया सेवा,

(च) सघन उपचार सेवा,

(छ) प्रबर्द्धनात्मक तथा प्रतिरोधात्मक सेवा,

(ज) विशेषज्ञ सेवा,

(झ) फार्मेसी सेवा,

(ञ) रक्तसञ्चार सेवा,

(ट) फिजियोथरोपी सेवा,

(ठ) शवगृह सेवा,

(ड) अस्पताल व्यवस्था

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

(ढ) वातावरण व्यवस्था,

(ण) स्वास्थ्य संस्थाबाट निष्कासित फोहरमैला व्यवस्थापन ।

१५. गुणस्तर सुनिश्चितता सम्बन्धी मापदण्ड : (१) स्वास्थ्य संस्थाले दफा ३ बमोजिमका स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गर्दा देहायको गुणस्तरको सुनिश्चितता गर्नुका साथै देहायका उल्लिखित मापदण्डहरुको समेत पालना गरेको हुनु पर्नेछ :-

(क) बहिरंग विभागमा आउने बिरामीको चापका आधारमा बिरामी दर्ता ,विशेषज्ञ परामर्श, निदानात्मक सेवाहरु र औषधी कक्षामा छिटो छरितो सेवा दिने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(ख) स्वास्थ्य संस्थामा नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको मापदण्ड बमोजिम संक्रमण नियन्त्रण (Infection prevention) को व्यवस्था हुनु पर्नेछ र सो को नियमित र प्रभावकारी अनुगमन गर्नु पर्नेछ ।

(ग) स्वास्थ्य संस्थाले विभिन्न ईकाइबाट प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाहरु स्तरीय रुपमा सञ्चालन गर्न कार्यसञ्चालन निर्देशिका (Standard Operating Manual) तयार गरी लागु गर्नु पर्दछ ।

(घ) स्वास्थ्य संस्थाले बहिरङ्ग सेवा प्रदान गर्ने चिकित्सकहरु उपलब्ध हुने समय तालिका (दिन र बार खुल्ने गरी) सबैले देख्ने ठाउँमा राखिएको हुनु पर्नेछ ।

(ङ) स्वास्थ्य संस्थाले उपलब्ध गराउने भनिएको विशेषज्ञ सेवा सम्बन्धित विशेषज्ञ चिकित्सकबाट प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(च) बिरामीले आफूले सेवा लिन चाहेको चिकित्सकबाट सेवा लिन पाउने व्यवस्था सुनिश्चित गर्नु पर्नेछ ।

(छ) बिरामी वा बिरामीको रेखदेख गर्ने व्यक्तिलाई रोग र उपचार पद्धतिबारे स्पष्ट जानकारी दिने व्यवस्था हुनु पर्नेछ ।

(ज) अस्पताल परिसर तथा सेवा दिने कक्षहरु नियमित रुपमा सफा सुग्घर राखिएको हुनु पर्नेछ ।

(झ) सबैले देख्ने स्थानमा उजुरी पेटिका राखिएको हुनु पर्नेछ ।

(ञ) जनगुनासो व्यवस्थापनका लागि गुनासो सुन्ने अधिकारी तोकी जनगुनासो तथा पर्न आएका उजुरी समाधान गर्ने व्यवस्था मिलाएको हुनु पर्नेछ । साथै समाधान हुन नसक्ने भएमा सो को कारण सम्बन्धित व्यक्तिलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

(ट) बिरामीले संस्थाबाट सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने शुल्क,प्रकृया तथा अवधि समेत खुलाएको बिरामी वडापत्र अस्पतालमा नेपाल सरकारले अनुसूची ७ ढाँचामा तयार गरी सबैले देखिने गरी राख्नुपर्नेछ र सोही अनुरुप सेवाको सुनिश्चितता गर्नु पर्नेछ ।

(ठ) अस्पतालमा आउने बिरामीलाई आवश्यक पर्ने जानकारी गराउन सोधपुछ वा सहायता कक्षको व्यवस्था गरी सेवाग्राहीलाई आवश्यक जानकारी दिन व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ड) सेवा प्रदायक चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरुको सुरक्षाका लागि विभिन्न सरुवा रोग विरुद्धका खोप तथा व्यक्तिगत सुरक्षा व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ढ) हरेक स्वास्थ्य संस्थामा कार्यरत कर्मचारीहरुको सेवा शर्त सम्बन्धी विनियम बनाएको हुनु पर्नेछ ।

(ण) स्वास्थ्य संस्थाले नेपाल सरकारबाट सञ्चालित सेवा वा कार्यकम सञ्चालन गर्दा नेपाल सरकारले तोकेका प्रोटोकल/मापदण्ड/निर्देशिका अनिवार्य रुपमा पालना गरेको हुनु पर्नेछ ।

(त) अस्पतालले चौबिसै घण्टा चिकित्सक तथा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट आकस्मिक सेवा दिएको हुनु पर्नेछ ।

(थ) अस्पतालमा रहेको आकस्मिक शैया क्षमताको आधारमा चिकित्सक तथा अन्य स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था गरेको हुनु पर्नेछ र सो को विवरण अनुसूचि ८ बमोजिमको ढाँचामा सबैले देख्ने ठाउँमा राख्नु पर्नेछ ।

(द) आकस्मिक विभागबाट बिरामी भर्ना,रिफर गर्ने ,बिरामीको रेफर प्रकृया र बिरामी सार्ने पद्धति स्पष्ट परिभाषित भएको हुनु पर्नेछ र सो को व्यवहोरा बमोजिमको ढाँचामा सबैले देख्ने ठाउँमा राख्नु पर्नेछ ।

(ध) अस्पतामा उपचारका लागि आउने विपन्न ,असहाय, बेवारिसे बिरामीका लागि कुल शैयाको दश प्रतिशत शैया छुट्याई निःशुल्क उपचार अनिवार्य रुपमा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

(न) खण्ड (ध) बमोजिम उपलब्ध गराएका उपचार सेवाको अभिलेख राखी सो को प्रतिवेदन सम्बन्धित पालिकाको कार्यालयमा नियमित रुपमा पठाउनु पर्नेछ ।

(प) अस्पतालहरुमा ज्येष्ठ नागरिकहरुलाई विशेष किसिमका सुविधाका व्यवस्था हुनु पर्ने र आवश्यक मात्रामा शैया छुट्याउनु पर्नेछ ।

(फ) स्वास्थ्य संस्था सञ्चालन गरिने भवन र अन्य पूर्वाधार भवन संहिता र सम्बन्धित क्षेत्र भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड अनुरुप हुनु पर्नेछ ।

(ब) अस्पतालले विपद् व्यवस्थापनको कार्ययोजना बनाएको हुनु पर्नेछ । सो कार्यका लागि सम्पर्क व्यक्ति तोकी सो को जानकारी सम्बन्धित पालिकाको कार्यालय र जिल्ला समन्वय समितिमा दिनु पर्नेछ ।

(भ) अस्पतालले सूचना अधिकारी तोक्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद -४

अस्पताल सम्बन्धी मापदण्ड

१६. अस्पताल सम्बन्धी मापदण्डहरुको विस्तृत जानकारीको लागि स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका, २०७० बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद -५

मानव संशाधन व्यवस्थापन

१७. जनशक्ति विकास योजना : अस्पतालको शैया क्षमताका आधारमा देहाय बमोजिमका न्यूनतम जनशक्तिको व्यवस्था भएको हुनु पर्नेछ :-

(क) प्रति पच्चास शैयाका लागि एक जना एम.डी.जी.पी. चिकित्सक हुनु पर्नेछ । तर एम.डी.जी.पी. चिकित्सक नपाईने अवस्थामा पच्चीस शैयाका अस्पतालमा प्रसुती तथा स्त्री रोग विशेषज्ञ र बाल रोग विशेषज्ञ ।

(ख) शल्यक्रिया प्रदान गर्ने कक्षमा प्रति शैया कम्तीमा एक जना शल्यचिकित्सक, एक जना एनेस्थेटिक्स , एक जना ईन्चार्ज, एक जना शल्यक्रिया सहायक र एक जना नर्स ।

(ग) जनरल कक्ष (General Ward) मा प्रति चार देखि छ शैयामा एक जना स्टाफ नर्सको व्यवस्था भएको ।

(घ) ईमर्जेन्सी तथा पोष्ट अपरेटिभ कक्ष (Post Operative Ward) मा प्रति दुई शैयामा एक जना नर्स ।

(ङ) सघन उपचार कक्ष (आई.सी.यू.,एन.आई.सी.यू., सी.सी.यू आदि) मा प्रति शैयामा एक जना स्टाफ नर्सका व्यवस्था ।

(च) प्रसुती कक्षका लेवर वेडमा प्रति वेड दुई एस.वी.ए. (Skill Birth Attendants) तालिम प्राप्त नर्स वा मीडवाईफीको व्यवस्था ।

(छ) अस्पतालमा कम्तीमा एक जना मेडिकल रेर्कडर ।

(ज) अस्पतालमा चौबीसै घण्टा सेवा उपलब्ध गराउने गरी फर्मासिष्ट लगायत आवश्यक संख्यामा जनशक्तिका व्यवस्था ।

(झ) अस्पतालमा कम्तीमा दुई तिहाई पूर्णकालिन स्वास्थ्यकर्मी ।

(ञ) सरकारी स्वास्थ्यकर्मीहरुबाट सेवा लिनुपर्ने अवस्थामा सम्बन्धित निकायको स्वीकृति पत्र ।

(ट) हरेक स्वास्थ्यकर्मीयले सम्बन्धित व्यवसायिक काउन्सिलबाट दर्ता नम्बर लिएको ।

(ठ) विदेशी स्वास्थ्यकर्मी वा स्वयम् सेवकले मन्त्रालयको सिफारिसमा सम्बन्धित काउन्सिलबाट स्वीकृत लिएको ।

१८. जनशक्ति सम्बन्धी विस्तृत विवरण : जनशक्ति सम्बन्धी विस्तृत विवरण सम्बन्धि विस्तृत जानकारीको लागि स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका ,२०७० बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद -६

औजार तथा उपकरणहरु

१९ औजार तथा उपकरण सम्बन्धी विस्तृत जानकारीको लागि स्वास्थ्य संस्था स्थापना,सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका,२०७० बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद -७

सेवा सम्बन्धी व्यवस्था

२०. विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालका पूर्वाधार तथा मापदण्डहरु : विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालको पूर्वाधार तथा माप्दण्डहरु सम्बन्धी विस्तृत जानकारीको लागि स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नति मापदण्ड सम्बन्धि निर्देशिका, २०७० बमोजिम हुनेछ ।

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

२१. स्वास्थ्य क्लिनिक/ पोलि क्लिनिक सम्बन्धी मापदण्ड तथा पूर्वाधारहरु : (१) स्वास्थ्य क्लिनिक/पोलि क्लिनिकमा स्वास्थ्य जाँच गर्ने चिकित्सक कुनै पनि मान्यता प्राप्त शिक्षण सस्थाबाट कम्तीमा पनि MBBS वा सो सरहको चिकित्सा सम्बन्धी उपाधि प्राप्त गरी सम्बन्धित काउन्सिलमा दर्ता भएको हुनु पर्नेछ ।

(२) परामर्श सेवा दिने व्यक्ति स्वास्थ्य विज्ञानमा प्रमाणपत्र तह उत्तीर्ण गरी परामर्श सेवा तालिक प्राप्त हुनु पर्नेछ ।

(३) पोलि क्लिनिकमा रेडियोलोजी इमेजिङ्ग सेवा,प्रयोगशाला तथा औषधी उपचार सेवा सञ्चालन गर्नु परेमा छुट्टाछुट्टै सेवा सम्बन्धी निर्धारित पूर्वाधार पूरा गर्नु पर्नेछ ।

(४) स्वास्थ्य क्लिनिक/पोलि क्लिनिकमा स्वास्थ्य सेवा संचालनका लागि देहाय बमोजिका आवश्यक न्यूनतम भौतिक सुविधाहरु हुनु पर्नेछ :-

(क) बिरामीको जाँच गर्न Ventilated वा AC कोठा १

सेवाअनुसारको छुट्टाछुट्टै (कम्तीमा १४ वर्ग मिटरका)

(ख) बिरामी बस्ने ठाउँ (कुनै ठाउँ) १

(ग) बिरामी जाँच्ने टेबुल १

(घ) चिकित्सकका लागि टेबुल १

(ङ) चिकित्सकका लागि कुर्सी १

(च) बिरामी बस्ने टुल १

(छ) शौचालयको व्यवस्था (अपाङ्ग मैत्री सहित) १

(ज) टेलिफोन, इन्टरनेट र Web page

(झ) स्वास्थ्य शिक्षा सम्बन्धी सूचनामूलक पोष्ट तथा अन्य सामग्री

(ञ) स्वच्छ पानीको आपूर्ति

(ट) निरन्तर विधुत आपूर्ति

(५) सेवा र विषय अनुसारका आवश्यक औजार तथा उपकरणहरुको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(६) बिरामीको सम्पूर्ण विवरण राख्नको लागि कम्प्युटर वा रजिष्टर गर्नु पर्नेछ ।

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

(७) क्लिनिकमा प्रयोग हुने सम्पूर्ण औजारहेरुको अनिवार्य निमर्लीकरणको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

(८) क्लिनिकमा काम गर्ने सम्पूर्ण कर्मचारीको योग्यताको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि साथै प्रविधिक कर्मचारीहरुको सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएको प्रमाणपत्रको प्रमाणित प्रतिलिपि राख्नु पर्नेछ ।

(९) सेवा शूल्क र आयकर प्रमाणपत्र सबैले देख्ने ठाउँमा राख्नु पर्नेछ ।

(१०) **सोनमा** गाउँ पालिकाबाट तोकिएको एकीकृत स्वास्थ्य सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको ढाँचा अनुसार नियमित रुपमा मासिक प्रतिवेदन **सोनमा गाउँ** पालिकाको कार्यालयमा पठाउनु पर्नेछ ।

२२. <u>रेडियोलोजी वा डाईग्नोष्टिक एण्ड इमेजिङ सेवा सञ्चालनका लागि आवश्यक पूर्वाधार तथा शर्तहरु :-</u>

(१) यस निर्देशिकाको प्रयोजनको लागि रेडियोलोजी वा डाईग्नोष्टिक सेवा अन्तरगत देहायका प्रविधिहरु समावेश गरिएको छ :-

- X-ray (300 mA सम्म)
- Ultrasonogram (USG)

(२) उपदफा (१) मा उल्लेख गरिएको सेवा सञ्चालनको लागि अनुसूची ९ बमोजिमको निवेदन फारम गाउँ पालिकामा पेश गर्नुपर्नेछ र सो बाहेक थप प्रविधिको लागि माग भएमा **सोनमा** गाउँ पालिकाको सिफारिसमा प्रादेशिकप स्वास्थ्य संरचनाले स्वीकृति दिनेछ ।

(३) रेडियोलोजी डाईग्नोष्टिक तथा ईमेजिङ सेवाबाट पर्ने विकिरणका दुष्प्रभावलाई कम गर्नका लागि उक्त सेवा सञ्चालन गर्न अनुमति दिंदा वा सिफारिस गर्दा निम्न मापदण्डलाई आधार मानिन्छ :-

(क) <u>**एक्सरेका लागि**</u> :-

(१) एउटा एक्सरे मेसिनका लागि कम्तीमा २२५ स्कवायर फिटका कोठा हुनु पर्ने ।

(२) एक्सरे गर्ने कोठाका Wall Thickness : ९ ईन्च With plaster of paris वा ६ Inch with 0.2 mm lead barrier वा २.० एम एम lead thickness हुनु पर्ने । साथै झ्याल, ढोका तथा भित्ताबाट हुने विकिरणका चुहावट हुन नसक्ने गरी आवश्यक व्यवस्था भएको हुनुपर्ने ।

(३) X-ray सेवा प्रदान गर्ने व्यक्तिका लागि एक्सरे कोठा भित्र ०.५ mm को lead एप्रोन तथा radiation protective measures का व्यवस्था हुनुपर्ने ।

(४) Radiology मा कार्यरत कर्मचारीहरुका लागि radiation dose monitor (TLD) उपलब्ध हुनु पर्दछ र समय समयमा Radiation Survey Monitoring गर्नुपर्ने ।

(५) Eye, Gonadal, Thyroid Gland आदिका Protection को लागि Lead glass/ gloves/ lead apron को व्यवस्था हुनुपर्ने ।

(६) X-ray एक्सपोज गर्ने कोठा डार्करुम र प्रतिक्षा गर्ने कक्ष छुट्टाछुट्टै हुनुपर्ने ।

(७) Radiology विभागमा जनसाधारणले देख्ने ठाउँमा X-ray विकिरणले स्वास्थ्यमा खराव असर पर्न सक्छ भन्नेबारे सूचना गर्ने । साथै सूचनामा गर्भवति महिला तथा बालबलिकालाई अनावश्यक विकिरणबाट बच्न अनुरोध गर्ने ।

(९) Congruence of optical filed and Radiation field को जाँच कम्तिमा छ महिनामा एक पटक गनुपर्नेछ र Tube collimation adjustment पछि अनिवार्य रुपमा गर्नु पर्नेछ र सो को प्रतिवेदन संस्था दर्ता वा नविकरण गर्दा अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

(१०) Lead एप्रोन, Thyroid Shield लगायतका विकिरण सुरक्षा सम्बन्धी उपकरणहरुको जाँच नेपाल सरकार/प्रदेश सरकार/ नगरपालिकाद्धारा संचालित अस्पतालहरुमा सो सम्बन्धि विज्ञ जनशक्तिबाट कम्तिमा वर्षमा एकपटक अनिवार्य रुपमा गराउनुपर्नेछ र सो को प्रतिवेदन संस्था दर्ता वा नविकरण गर्दा अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

(११) विरामीको दर्ता लगत अनुसूची १० बमोजिम राख्नुपर्नेछ ।

(१२) Intraoral Dental X-ray को लागि माथी उल्लेख गरिएका कुराहरुको अतिरिक्त तपशीलको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

- X-ray tube को Shelding लाई असर गर्ने गरी Manipulaation गरिएको Unit प्रयोगमा ल्याउन पाइने छैन ।
- Extended collimator को अनिवार्य रुपमा प्रयोग गर्नुपर्नेछ ।
- Exposure code को प्रयोग अनिवार्य गर्नुपर्नेछ र सो को लम्वाई कम्तिमा २ मिटरको हुनुपर्नेछ ।

(ख) रेडियोलोजी सेवाका लागि आवश्यक जनशक्ति तथा योग्यता :
रेडियोलोजी सेवाका लागि आवश्यक जनशक्ति तथा योग्यता देहाय बमोजिम हुनुपर्नेछ :-

(१) रेडियोलोजिष्ट :- मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट चिकित्सा शास्त्रमा स्नातक तह उत्तीर्ण गरी रेडियालोजी विषयमा एम डी , डी एम आर डी ,

एफ आर सी आर वा सो सरह वर्ष उत्तीर्ण गरेको र सम्बन्धित काउन्सिलमा दर्ता भएको र म्याद समाप्त भएको भएमा नविकरण भएको हुनुपर्नेछ ।

(२) रेडियोलोजी एण्ड ईमेजिङ्का रिपोर्टिङ्ग रेडियोलोजिष्टहरुले मात्र गर्न पाउनुको साथै Radiological Interventional Procedure हरु पनि यथासम्भव रेडियोलोजिष्टले गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

(३) रेडियोलोजी सेवाका लागि आवश्यक जनशक्ति वा योग्यता निम्न बमोजिम हुनु पर्नेछ :

(क) सिनियर रेडियोग्राफिक टेक्नोलोजिष्ट :- सम्वन्धित विषयमा Msc. Radiography गरी सम्बन्धित काउन्सिलमा विशिष्ट तहमा दर्ता भई कम्तीमा ३ वर्ष काम गरेका हुनुपर्छ ।

(ख)रेडियोग्राफिक अधिकृत (रेडिग्राफिक टेक्नोलोजिष्ट) :-

चिकित्सका शास्त्र अध्ययन संस्थान वा नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त अन्य संस्थान यस रेडिंयोग्राफिक विषयमा (Bsc. MIT, NHPC(Nepal Health Professional Council) A Level मा दर्ता हुनु पर्ने ।

(ग) रेडियोग्राफर :- चिकित्सा शास्त्र अध्ययन संस्थानबाट वा नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त अन्य संस्थाबाट रेडियोग्राफि विषयमा प्रमाणपत्र तह उत्तीर्ण गरी NHPC(Nepal Health Professional Council) B Level मा दर्ता हुनुपर्ने ।

(ङ) बायोमेडिकल ईन्जिनियरिङ्ग विषयमा मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट स्नातक तह उत्तीर्ण गरेको हुनु पर्नेछ ।

Measurement and protection सम्बन्धी व्यवस्था : Radiation Protection व्यवस्थित गर्न र X-ray Unit हरुको गुणस्तर नाप गर्नलाई चाहिने आवश्यक खरिद गरी स्वास्थ्य मन्त्रालले तोकेका निकायमा राख्ने र अनुगमन तथा निरिक्षणमा प्रयोग गर्ने र गुणस्तर, Dose Monior गर्ने । विश्व स्वास्थ्य संगठनका मापदण्ड अनुसार कुनै काम गर्ने व्यक्तिमा radiation का dose 20 Milisievert per year (WHO) को सन् २००२ को मापदण्ड अनुसार देखिएमा उपयुक्त क्षतिपूर्तिका व्यवस्था सम्बन्धित संस्थाले मिलाउनु पर्नेछ र विकिरण क्षेत्रमा काम गर्नेलाई अनिवार्य रुपमा रेडिएसन भत्ताको व्यवस्था हुनुपर्ने ।

(घ) **Ultrasonogram (USG)** : Ultrasonogram (USG) को प्रयोग सम्बन्धमा रेडियोलोजिष्टहरु बाहेक आफ्ना क्षेत्रमा मात्र प्रयोगमा ल्याउने गरी मान्यता प्राप्त संस्थाबाट कम्तिमा ३ महिनाको USG तालिम प्राप्त गरेको स्त्री तथा प्रसूति रोग सम्बन्धी विशेषज्ञहरुले

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

मेडिकल अधिकृतहरु गर्न पाउनेछन । सेवा सञ्चालन गर्न आवश्यक पर्ने निम्न बमोजिमका उपकरणहरुका व्यवस्था हुनु पर्नेछ :-

(१) ईमर्जेन्सी सेवामा चाहिने औषधी लगायत औजार उपकरणहरुको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(२) स्टेचर,व्हील चियरको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(३) शौचालयको राम्रो व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(४) रेकर्डिङ्ग तथा रिपोर्टिङ्गका लागि छुट्टै कोठाको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(५) वैकल्पिक विधुतका लागि जेनेरेटरको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(६) बिरामीका लागि र बिरामी कुरुवा बस्नको लागि कोठा लगायत बेञ्चको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(७) स्टोर, रिपोर्ट डिस्ट्रीव्यूसनका लागि छुट्टाछुट्टै कोठाको व्यवस्था हुनु पर्ने ।

(८) Medical Equipment repair and maintenance गर्दा वायोमेडिकल ईन्जिनियर वा रेडियालोजिकल उपकरण सम्बन्धी विशेष तालिक प्राप्त व्यक्ति हुनु पर्नेछ ।

(ङ) <u>रेडियोलोजी सेवाको लागि न्यूनतम उपकरण तथा जनशक्ति पूर्वाधारहरु :</u>

सि.नं.	विवरण	क्लिनिक	२५शैया
१.	X ray मेशिन	१०० एम ए १ थान	३०० एम ए १ थान
२.	X ray मेशिन portable/Mobile	स्वेच्छिक	१०० एम ए १ थान
३.	Ultrasound मेशिन	स्वेच्छिक	स्वेच्छिक
४.	Radiologist जनशक्ति	स्वेच्छिक	स्वेच्छिक
५.	Radiographic Technologist	स्वेच्छिक	१ जना
६.	Radiographer	१ जना	३ देखि ४ जना

(च) **स्वास्थ्य मन्त्रालयको स्वीकृति विना Radiology सम्बन्धी मेशिन नेपालमा पैठारी गर्न पाइने छैन ।**

२३. **प्रयोगशाला सेवा** : (१) प्रयोगशाला सेवा सञ्चालनका लागि प्रयोगशालाहरुको स्तर, विभाजन र जनशक्ति देहाय बमोजिम हुनु पर्नेछ :-

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

(क) जनरल प्याथोलोजी : योग्यता : मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट एम. वि.वि.एस. वा सो सरह उत्तीर्ण गरी MD Path, MRC Path , DCP वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको हुनु पर्नेछ ।

(ख) माईकोबायोलोजी : योग्यता : मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट MD Microbiology उपाधी प्राप्त ।

(ग) हेमाटोलोजी : योगयता : मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट MD Hematology उपाधी प्राप्त ।

(घ) MD Biochemistry : योग्यता : मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट MD Biochemistry उपाधी प्राप्त ।

(ङ) विशेषज्ञ मेडिकल टेक्नोलोजिष्ट : मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थावाट मेडिकल ल्याव टेक्नोलोजी विषयमा स्नातकोत्तर उपाधि MMLT प्राप्त ।

(च) मेडिकल टेक्नोलोजिष्ट : मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट मेडिकल ल्याव टेक्नोलोजी विषयमा स्नातक BMLT उपाधी प्राप्त

गर्न पाउने परिक्षणहरु : Histopatholotky, Cytopathology and Bone Marrow Study बाहेकका सबै परीक्षणहरु ।

MMLT/M.SC. Microbiology , MMLT/M.SC. Haematology , MMLT/M.SC Bio Chemistry , MMLT/M.SC Cytology उपाधि प्राप्त गरेकाहरुले जुन विषयमा आफूले उपाधि प्राप्त गरेका छन् सोही विषयमा मात्र प्रयोगशाला सञ्चालन गरी विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्न पाउने छन ।

(छ) ल्याव टेक्निशियन : मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट सम्बन्धित विषयमा प्रमाण पत्र तह वा सो सरह उत्तीर्ण गरेको ।

गर्न पाउने परीक्षणहरु : २५ शैया सम्मका सरकारी अस्पताल स्तरमा प्रदान गरिने प्रयोगशाला सम्वन्धी परीक्षणहरु ।

(ज) ल्याव असिष्टेण्ट : मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट कम्तिमा एक वर्ष वा १५ महिनाको ल्याव असिष्टेण्ट तालिम पूरा गरी प्रमाण पत्र प्राप्त गरेको ।

गर्न पाउने परीक्षणहरु : २५ शैया सम्मका सरकारी अस्पताल स्तरमा प्रदान गरिने प्रयोगशाला सम्वन्धी आधारभूत परीक्षणहरु ।

नोट : माथि उल्लेखित जनशक्तिहरुले योग्यता हासिल गरेको विषयको पाठ्यक्रममा उल्लेखित सम्बन्धित परीक्षण गर्न पाउनेछन् ।

(२) उपदफा (१) मा उल्लेखित जनशक्तिले आफूले प्राप्त गरेका प्रमाणपत्रका आधारमा व्यवसाय गर्न नेपाल सरकारले तोकेका परिषदमा दर्ता हुनु पर्नेछ ।

२४. <u>प्रयोगशाला सञ्चालन सम्बन्धी न्यूनतम मापदण्ड</u> : देहयमा उल्लेख भए बमोजिम सरकारी स्तरमा सञ्चालित प्रयोगशालाहरुको वर्गीकरण र तपशील अनुसारको मापदण्ड निजि क्षेत्रमा सञ्चालित प्रयोगशालाहरुको न्यूनतम मापदण्ड हुनेछ ।

- प्रयोगशालाको बर्गीकरण

:- A समूहका प्रयोगशाला : यो समूहमा पर्ने प्रयोगशालाहरुले अति विशिष्ट प्रयोगशाला सेवा प्रदान गर्नेछन ।

:- B समूहका प्रयोगशालाहरुले ५१ देखि २०० बेड सम्मका जनरल अस्पताल, सबै अञ्चल अस्पताल र उपक्षेत्रीय अस्पतालहरुमा आधारित प्रयोगशाला यस समूहमा पर्दछन् ।

:- C समूहमा प्रयोगशालाहरुका ५० बेड सम्म जनरल अस्पतालमा आधारित प्रयोगशालाहरु यस समूहमा पर्दछ ।

:- D समूहका प्रयोगशाला : यो समूहमा पर्ने प्रयोगशालाहरु सरकारी स्तरमा प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्रमा आधारित प्रयोगशाला हुनेछ ।

:- E समूहका प्रयोगशाला : यो समूहमा पर्ने प्रयोगशालाहरु सरकारी स्तरमा हेल्थ पोष्टमा आधारित प्रयोगशला हुनेछ । यस समूहमा पर्ने निजि प्रयोगशालाहरुको हकमा यस समूहको लागि सरकारी प्रयोगशालाहरुलाई तोकिए सरह नै देहाय बमोजिमको मापदण्डहरु पूरा गरेको हुनुपर्नेछ ।

(क) Space: 150 SQ Feet or More

(ख) Equipment/Consumables/Reagent/Kits: As required to perform designated tests. Modern/ advanced technology should be adopted.

(ग) Human Resource: Minimum 2

(घ) Services (Range of Test) : To be provided by this laboratoty include.

- Hematology : TC,DC,Hemoglobin,ESR, Blood grouping for non transfusion purpose, BT,CT
- Biochemistry : Sugar,Urea, Bilirubin,Uric Acid,Total protein,Serum albumin,
- Microbiology : Sputum AFB stain (Z-N Stain),
- Tests by RDTs: With simple interpretation
- Miscellenious : Routine Urine analysis, Routine Stool Analysis , Urine Pregnancy Test , Stool for reducing sustances.

सोनमा गाउँ पालिकाले हाल E समूहको प्रयोगशालाहरुलाई मात्र संचालन अनुमति दिन र नविकरण गर्न सक्नेछ र सो समूहको प्रयोगशालाले देहायको पूर्वाधार पूरा गरेको हुनुपर्नेछ :-

(क) सजिलै पहुँच

(ख) पर्याप्त हावा आवत जावत गर्ने स्थान

(ग) पर्याप्त मात्रामा उज्यालो भएको
(घ) नियन्त्रित वातावरण
(ङ) पर्याप्त पानीको आपूर्ति व्यवस्था
(च) नियमित विजुली आपूर्ति व्यवस्था
(छ) प्रयोगशाला संचालनको क्षमता र गुणस्तरयुक्त
(ज) जिवाणुरहित बनाउने सुविधा
(झ) फोहोर व्यवस्थापनको उपयुक्त सुविधा
(ञ) नमुना र रिएजेन्टहरुको ढुवानीको लागि उपयुक्त भण्डारणको सुविधा
(ट) तथ्यांक भण्डारण , अभिलेखिकरण र व्यावस्थापन
(ठ) व्यक्तिगत र वातारणको सुरक्षा
(ड) गुणस्तरीय रिएजेन्ट र केमिकलको प्रयोग
(ढ) फरक फरक क्रियाकलाहरुको लागि कार्यविभाजन
(ण) मिसावट र कन्टामिनेसनको जोखिममुक्त गर्ने व्यवस्था
(त) अन्य सुविधाहरु

E समूहका प्रयोगशालाको लागि चाहिने उपकरण तथा सामाग्रीहरु निम्नानुसारका हुनुपर्ने छ ।

All Basic Equipment/ Consumables/Reagent/Kits:

- Basic equipment include :
  1. Centrifuge
  2. Colorimeter
  3. Water Bath
  4. VDRL Shaker
  5. Hot air oven
  6. Incubator
  7. Micropipettes
  8. DC counter
  9. Refrigerator
  10. power Backup

Glasswares:khantubes,Testtubes, Petridishes etc.

Cosumable : Disposable syringes, Vacutainers, Gloves and Masks.

E समूहका प्रयोगशालाको लागि चाहिने मानव संसाधन विवरण :

१. प्रयोगशाला परीक्षणको लागि योग्य जनशक्ति उपलब्ध हुनुपर्नेछ ।

२. प्रयोगशाला परीक्षणको कार्यमा संलग्न हुने जनशक्ति कम्तिमा ल्याव एसिस्टेन्ट तह उत्तीर्ण भई तोकिएको काउन्सिल (नेपाल मेडिकल काउन्सिल/ नेपाल स्वास्थ्य

व्यवसायी परिषद) मा दर्ता भएको हुनुपर्नेछ र म्याद समाप्त भएको भएमा नविकरण गरेको हुनुपर्नेछ ।

३. प्रयोगशाला परीक्षण सेवा प्रदान नगरे तापनि नमुना संकलन केन्द्रबाट नमुना संकलन गर्ने सेवा संचालनको लागि पनि E समूहको प्रयोगशाला दर्ता गर्नुपर्नेछ ।

४. सम्बन्धित प्रयोगशालाले HMIS प्रतिवेदन मासिक रुपमा नगरपालिकाको स्वास्थ्य शाखामा बुझाउनु पर्नेछ ।

५. प्रयोगशालाले राष्ट्रिय गुणस्तर सुनिश्चितता कार्यक्रम (NERA/ERA Programme) मा अनिवार्य रुपमा सहभागी हुनुपर्नेछ ।

२५. डेन्टल सेवा सम्बन्धी

१. डेन्टल सेवा संचालन गर्नका लागि निम्न शर्तहरु पूरा गर्नुपर्ने छ ।

(क) भौतिक पूर्वाधार

- रिसेप्सन
- प्रतिक्षा कक्ष
- क्लिनिक (विरामी जाँच कक्ष)
- X-ray कक्ष

(ख) औजार उपकरण

- Dental Chail with halogen light spittoon and water supply
- High Vacuum suction
- Micromotor or Air motor
- Airotor Handpeace
- Light cure Unit
- Ultrasonic super unit / Piso Scaler
- Oil free Medical Grade Compressor, electrocautry
- IOPA X-Ray Viewer
- Autaclave/ Hot air oven
- Needle destroyer with cutter
- Generator

(ग) जनशक्ति

- Graduate Dental Surgeon — १ जना
- Dental Hygienist/Dental Assistant — १ जना
- कार्यालय सहयोगी — १ जना

(२६) फार्मेसी सेवा संचालन सम्बन्धमा

फार्मेसी सेवा संचालन गर्दा देहाय बमोजिमको मापदण्डहरु पूरा गरेको हुनुपर्नेछ ।

- औषधी ऐन,२०३५ बमोजिम फार्मेसिष्ट।फार्मेसी सुपरभाइजर।फार्मेसी सहायक अथवा औषधी व्यवस्था विभागबाट अभिमुखिकरण तालिम प्राप्त आधिकारिक प्रमाणपत्र सहितको फार्मेसी पसल दर्ता प्रमाणपत्र हुनुपर्नेछ ।
- फार्मेसी/औषधी पसल आफ्नै निजि घरमा भएमा घर रहेको जग्गाधनी प्रमाणपुर्जा र आफ्नै निजि घर नभए फार्मेसी।औषधी पसल राख्ने सम्झौता पत्र अनुसार घर लिने व्यवस्था भएको हुनुपर्दछ ।
- फार्मेसी । औषधी पसल प्यान।भ्याट मा दर्ता भएको प्रमाणपत्र हुनुपर्नेछ ।
- औषधीको प्राकृति र परिमाणको आधारमा औषधी भण्डारणको भवन वा परिसर व्यवस्थित हुनुपर्दछ ।
- औषधी व्यवस्था विभागमा दर्ता भएका विभागले अनुमति दिएका औषधी तथा औषधीजन्य पदार्थहरु मात्र बिक्रि वितरण गर्न पाइनेछ ।
- औषधी बिक्रि वितरणको लागि प्रचार प्रसार गर्न पाइने छैन ।
- चिकित्सक वा अधिकारप्राप्त स्वास्थ्यकर्मीले प्रदान गरेको लिखित औषधी पुर्जीका आधारमा मात्र बिक्रि वितरण गर्नु पर्नेछ ।
- चिकित्सको पुर्जी विना लागु औषधी तथा विषालु औषधीहरु (Narcotics/Psychotropic and Poisonous Medicine) बिक्रि वितरण गर्न पाइने छैन र यस्ता औषधीहरु बिक्रि गर्नु पर्ने अवस्थामा औषधी पुर्जीको फोटोकापी गरी सो फोटोकापीमा चिकित्सकको NMC नम्वर लेखी सोको अभिलेख सुरक्षित राख्नुपर्नेछ ।
- औषधी तथा औषधीजन्य पदार्थहरुको गुणस्तरमा कुनै किसिमको नकारात्मक प्रभाव नपर्ने गरी औषधीको प्रकृति बमोजिम उचित भण्डारणको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।
- औषधी बाहेकका अन्य वस्तुहरु औषधीसँगै राख्न र बिक्रि वितरण गर्न पाइने छैन ।
- औषधीमा कायम भएको मूल्य भन्दा बढी मूल्य लिई औषधी बिक्रि वितरण गर्न पाइने छैन ।
- म्याद नाघेका औषधीहरु बिक्रि वितरण गर्न पाईने छैन र त्यस्ता औषधीलाई अलग राखी उचित व्यवस्थापन गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद -८

आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा सम्बन्धी स्वास्थ्य संस्थाहरुको मापदण्ड

(२७) **आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा सम्बन्धी स्वास्थ्य संस्थाहरुका मापदण्ड** : (१)आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा प्रणाली अर्न्तगत निजि स्तरमा स्वास्थ्य संस्थाका स्थापना,सञ्चालन तथा स्तरोन्नति गर्दा देहायका मापदण्डहरुका पालना गर्नुपर्नेछ :-

(क) **आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवा :**

(१) आयुर्वेद चिकित्सा प्रणाली अर्न्तगत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्दा वा चिकित्सा व्यवसाय गर्दा सम्बन्धित विषयमा मान्यता प्राप्त शिक्षण संस्थाबाट स्नातक वा स्नातकोत्तर उपाधि हासिल गरी नेपाल आयुर्वेद चिकित्सा परिषदमा दर्ता भएका हुनु पर्नेछ । नेपाल सरकारका वहालवाला कर्मचारी भएमा नेपाल सरकारका पूर्व स्वीकृति लिनुपर्नेछ ।

(२) पञ्चकर्म सेवा केन्द्रमा सम्बन्धित विषयमा कम्तिमा बि.ए.एम.एस. वा सो सरह उपाधि प्राप्त व्यक्तिबाट वमन,विरेचन,शिरोविरेचन,आस्थापन,अनवासन वस्ति र रक्तमोक्षण प्रयोग गर्नुपर्ने र उत्तरवस्तिका लागि सम्बन्धित विशेषज्ञबाट गर्नुपर्नेछ ।

(३) आयुर्वेद अस्पतालमा काम गर्ने कर्मचारीलाई संक्रमण सुरक्षा सम्बन्धी आवश्यक तालिम दिनुपर्नेछ ।

(४) आयुर्वेद अस्पताल जनशक्ति, भौतिक पूर्वाधार, औजार-उपकरण र सेवाका गुणस्तरीयतामा मात्र संस्था विस्तार गर्न स्वीकृतिका लागि माग गर्न र उपयुक्त ठहर भएमा शाखा विस्तारका स्वीकृति दिन सकिनेछ ।

(५) बिरामीका उपचारका सिलसिलामा आवश्यकता अनुसार विशेषज्ञ चिकित्सक समक्ष वा उपयुक्त स्थानमा प्रेषण (रेफर) गर्नुपर्नेछ ।

(६) रोग निदानार्थ आवश्यक पर्ने ई.सि.जी.,इ.इ.जी.,प्याथोलोजी, रेडियोलोजी तथा अन्य आवश्यक सेवाहरु संचालन गर्नुपरेमा सम्बन्धित विषयका जनशक्ति र सो सम्बन्धी भौतिक पूर्वाधार, औजार उपकरण नीति नियमका पालना गर्नुपर्नेछ ।

(७) इन्टिग्रेटेड क्लिनिक, नर्सिङ्ग होम वा अस्पताल भनी स्वीकृतिका लागि माग भएमा कुन कुन विषयमा र सेवा दिने उद्देश्य राखिएको हो ? सो प्रष्ट उल्लेख

गरी सोही बमोजिमका जनशक्ति, औजार उपकरण र भौतिक पूर्वाधार व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

(८) आयुर्वेद चिकित्सा विधामा स्वास्थ्य रक्षा, रोग निवारण, औषधी द्रव्य काष्ठौषधि, रसौषधिका प्रयोग गरिने चिकित्सा सेवा, विना औषधी दिइने सेवा र आयुर्वेद स्वास्थ्य सेवामा उल्लेखित पूर्वकम अन्र्तगतका निराग्नी स्वेद (जल,वायु,सूर्यकिरण, पार्थिव तत्वको प्रयोग) ,अग्नि स्वेदन, अभ्यङ्ग (Massage), सत्वावजय चिकित्सा (योगाभ्वास,ध्यान आदि) का माध्यमबाट रोगको रोकथाम वा दीर्घजीवनका लागि सञ्चालन गरिने संस्थाहरुले आयुर्वेद स्वास्थ्यकर्मीहरु, भौतिक पूर्वाधार , आवश्यक औजार उपकरण र तोकिएका मापदण्ड पूरा गरी जुन सुकै नाममा संचालन भएतापनि आधार ग्रन्थ सहित अनुमति प्रदान गर्ने निकायबाट अनुमति लिएर मात्र सञ्चालन गर्न पाइनेछ ।

(ख) आयुर्वेद चिकित्सा अन्तर्गत रहने सेवाहरु : चिकित्सा सेवा :

१. रोग उपचार (आतुर विकार प्रशासन)

(क) युक्ति व्यापाश्रय चिकित्सा

(ख) संशमन (औषधी चिकित्सा)

(ग) संशोधन (वमनादि पञ्चकम शोधन चिकित्सा)

(घ) दैव व्यापाश्रय

(ङ) सत्वावजय

(च) शस्त्र-प्रणिधान

(छ) योगाभ्यास

२. स्वास्थ्य प्रवर्द्धनात्मक, स्वास्थ्य रक्षा तथा प्रतिरोधात्मक स्वास्थ्य सेवा

(क) प्रकृति विनिश्चय र परामर्श

(ख) स्वस्थवृत्त पालन ऋतुचर्या, दिनचर्या, रात्रीचर्या , पथ्यापथ्य, आहार विहार

(ग) रसायन

(घ) वाजीकरण

(ङ) पञ्चकर्म

(च) योगाभ्यास

१६८२५
राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

(ग) आयुर्वेद अस्पताल तथा नर्सिङ्ग होम सम्बन्धी मापदण्ड तथा पूर्वाधार : स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नती मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका,२०७० बमोजिम हुनेछ ।

(घ) आयुर्वेद पूर्वकर्म पञ्चकर्म सेवा केन्द्र सम्बन्धी मापदण्ड तथा पूर्वाधारहरु : स्वास्थ्य संस्था स्थापना, संचालन तथा स्तरोन्नती मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका,२०७० बमोजिम हुनेछ ।

(ङ) होमियोप्याथिक चिकित्सा सेवा स्थापना तथा सञ्चालन मापदण्ड : स्वास्थ्य संस्था स्थापना, संचालन तथा स्तरोन्नती मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका,२०७० बमोजिम हुनेछ ।

(च) होमियोप्याथिक इमर्जेन्सी सेवा : स्वास्थ्य संस्था स्थापना, संचालन तथा स्तरोन्नती मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका,२०७० बमोजिम हुनेछ ।

(छ) निजी स्तरका होमियोप्याथिक अस्पतालका पूर्वाधार : स्वास्थ्य संस्था स्थापना, संचालन तथा स्तरोन्नती मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका,२०७० बमोजिम हुनेछ ।

(ज) एक्यूप्रेसर : स्वास्थ्य संस्था स्थापना, संचालन तथा स्तरोन्नती मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका,२०७० बमोजिम हुनेछ ।

(झ) एक्यूपञ्चर सेवा अस्पतालका पूर्वाधार र मापदण्डहरु : स्वास्थ्य संस्था स्थापना, संचालन तथा स्तरोन्नती मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका,२०७० बमोजिम हुनेछ ।

(ञ) प्राकृतिक चिकित्सा अस्पतालका पूर्वाधारहरु : स्वास्थ्य संस्था स्थापना, संचालन तथा स्तरोन्नती मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका,२०७० बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद -९

अभिलेख तथा प्रतिवेदन सम्बन्धी व्यवस्था

२८. अभिलेख तथा प्रतिवेदन :

(१) प्रत्येक स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गरेका सेवाहरु सोनमा गाउँ पालिकाको कार्यालयबाट प्राप्त एकीकृत स्वास्थ्य व्यावस्थापन सूचना प्रणाली अनुसार अभिलेख राख्नु पर्नेछ ।

१६८२५
राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

तोकिएको समयमा आफूले प्रदान गरेको सेवाको प्रतिवेदन सोनमा गाउँ पालिकाको कार्यालयमा अनिवार्य रुपमा पेश गर्नु पर्नेछ। यसरी तोकिए बमोजिमको अभिलेख नराख्ने र प्रतिवेदन पेश नगर्ने स्वास्थ्य संस्थालाई सोनमा गाउँ पालिकाले सचेत गराउनुका साथै अनुमति खारेज गर्न समेत सक्नेछ।

(२) सूचना व्यवस्थापन गर्ने कर्मचारीलाई सोनमा गाउँ पालिकाको कार्यालयबाट एकीकृत स्वास्थ्य सूचना व्यवस्थापन प्रणाली सम्बन्धी तालिम लिने व्यवस्था गराउनु पर्नेछ।

(३) स्वास्थ्य संस्थाले सेवा प्रदान गरेको विरामहिरुको रोगको विवरण ICD 10 अनुसार Coding गरी प्रतिवेदन गर्नु पर्नेछ।

(४) स्वास्थ्य संस्थाले आफ्नो संस्थामा भएको जन्म तथा मृत्युको घटना विवरण प्रचलित कानुन बमोजिम तोकिएको ढाँचामा सोनमा गाउँ पालिकाको पञ्जिकरण शाखालाई मासिक रुपमा दिनु पर्नेछ।

(५) स्वास्थ्य संस्थाले आफ्नो संस्थामा नेपाल सरकारले तोकेको notifiable diseases का विरामी पत्ता लागेको वा शंका लागेको खण्डमा वा कुनै रोगको महामारीको शंका लागेमा तुरुन्तै सोनमा गाउँ पालिकाको कार्यालयमा सूचना गर्नु पर्नेछ।

परिच्छेद -१०

सञ्चालन अनुमति नविकरण हुन नसक्ने अवस्था र खारेजी सम्बन्धी व्यवस्था

२९. सञ्चालन अनुमति नविकरण नहुन : (१) यस निर्देशिकामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि देहायका अवस्थामा स्वास्थ्य संस्थाका सेवा सञ्चालन अनुमतिको नविकरण गरिने छैन :-

(क) नियमित वा आकस्मिक अनुगमन गर्दा तोकिएका गुणस्तर वा पूर्वाधार पुरा म नगरी स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन गरेको पाईएमा,

(ख) प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षणमा उल्लेखित शर्तहरु पालना नगरेको पाईएमा,

(ग) अस्पतालले प्रदान गरेका सेवाको तोकिएको ढाँचा अभिलेख नराखेमा, तोकिएको ढाँचा र समयमा नियमित प्रतिवेदन नगरेमा र वार्षिक प्रतिवेदन सम्वन्धित पालिकाको कार्यालयमा पेश नगरेमा,

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

(घ) स्वास्थ्य संस्थाबाट सिर्जित अस्पतालजन्य फोहरमैलाको उचित व्यवस्थापन नगरेको पाईएमा,

(ङ) सोनमा गाउँ पालिकाको कार्यालयले दिएको निर्देशनको उल्लंघन गरेमा,

(च) भवन संहिता अनुरुप भवन निर्माण नभएको वा पुराना भवनको हकमा तोकिएका समयभित्र भूकम्पीय दृष्टिकोणले भवन प्रवलीकरण गरेको नपाईएमा ।

३०. <u>खारेजी गर्न सकिने</u> : (क) यो निर्देशिका प्रारम्भ हुन अघि अनुमति प्राप्त गरी सञ्चालनमा रहेका स्वास्थ्य संस्थाले संस्था सञ्चालन गर्न नसक्ने जनाइ सञ्चालन अनुमति खारेजीका लागि निवेदन दिएमा सम्बन्धित निकायले त्यस्ता संस्थाका सञ्चालन अनुमति खारेजी गर्न सक्नेछ ।

(ख) गैर कानुनी क्रियाकलाप गरेको पाईएमा सम्बन्धित निकायले सम्बन्धित सेवा निलम्वन वा त्यस्ता संस्थाका सञ्चालन अनुमति खारेजी गर्न सक्नेछ ।

(ग) दफा २७ र २८ मा तोकिएका कार्यहरु उल्लंघन गरेमा ।

परिच्छेद -११

<u>विविध</u>

३१. <u>सेवा शूल्क निर्धारण समिति सम्बन्धी व्यवस्था</u> : (१) सर्वसाधारणलाई उचित मूल्यमा गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा पुर्याउने प्रयोजनका लागि स्वास्थ्य संस्थाले प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरका आधारमा त्यस्ता स्वास्थ्य संस्थाले लिन नसक्ने सेवा शूल्कसम्बन्धी मापदण्ड निर्धारण गर्नका लागि सोनमा गाउँ पालिकाले एउटा सेवा शूल्क निर्धारण समिति गठन गर्नेछ र उक्त समितिको सिफारिसको आधारमा सेवा शूल्क निर्धारण हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) का प्रयोजनका लागि सेवा शूल्क निर्धारण समितिको बैठक आवश्यकता अनुसार बस्नेछ ।

(३) सेवा शूल्क निर्धारण समितिको बैठक सम्बन्धी कार्यविधि समिति आफैंले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

३२. मापदण्ड तथा अनुसूचीका हेरफेर : सोनमा गाउँ पालिकाले यस निर्देशिकामा उल्लिखत मापदण्ड तथा अनुसूचीहरु आवश्यकता अनुसार हेरफेर र थपघट गर्न सक्नेछ ।

३३. व्याख्या गर्ने अधिकार : यस निर्देशिकामा उल्लिखित मापदण्डका कुनै प्रावधानको कार्यान्वयनमा कुनै द्विविधा उत्पन्न भई कार्यान्वयनमा बाधा आई परेमा सोनमा गाउँ पालिकाले सो मापदण्डको व्याख्या गर्नेछ ।

३४. स्वतः अमान्य हुने : यस निर्देशिकामा लेखिएका कुनै कुरा प्रचलित कानुनको कुनै व्यवस्थासँग बाझिएमा हद सम्म स्वतः अमान्य हुनेछ ।

अनुसूची -१

पूर्वाधार, स्थायी एंव स्तरोन्नती स्वीकृतिको प्रयोजनको लागि अनुगमन समिति सम्बन्धी व्यवस्था

(दफा २ को खण्ड (क) सँग सम्बन्धित)

सोनमा गाउँपालिकास्तरीय

१. मे.सु./मेडिकल अधिकृत -	**सोनमा** अस्पताल	संयोजक
२. ल्याब टेक्नीसियन/अधिकृत (एक)-	**सोनमा** अस्पताल	सदस्य
३. रेडियोग्राफर/अधिकृत(एक)-	**सोनमा** अस्पताल/स्व. का.	सदस्य
४. पब्लिक हेल्थ नर्स/अधिकृत (एक) -	स्वास्थ्य कार्यालय	सदस्य
५. इन्जिनियर (सिभिल) (एक) -	**सोनमा** गाउँपालिका	सदस्य
६. सोनमा गाउँ पालिकाबाट मनोनित विज्ञ (एक)		सदस्य
७. स्वास्थ्य शाखाइकाइ प्रमुख -	सोनमा गाउँपालिका	सदस्य सचिव

नोट : समितिले अनुगमन गरिने संस्थाले प्रवाह गर्ने सेवाको प्रकृतिको आवश्यकता अनुसार सम्बन्धित विषयका विशेषज्ञलाई समितिको सदस्यका रुपमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

अनुसूची -२

भवन सम्बन्धी मापदण्ड

(दफा २ को खण्ड (न) सँग सम्बन्धित)

निर्माण गरिने स्वास्थ्य संस्थाका हकमा मापदण्डमा उल्लेख गरिएका भए सोही अनुसार तथा नभएका हकमा देहायका मापदण्ड अनुसार कायम गरिनु पर्नेछ।

- अधिकतम ग्राउण्ड कभरेज - ४० प्रतिशत
- Floor Area Ration (FAR) - २.५
- न्यूनतम पार्किङ स्थल - जम्मा जग्गाका २५ प्रतिशत
- भवनका सेट ब्याक (Set Back) - कम्तिमा ३ मिटर भवनका चारैतिर
- लाईट प्लेन (Light Plane) - ६३.५ डिग्री

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

सोनमा गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
सोनमा महोत्तरी
प्रदेश नं.-२ नेपाल
२०७४

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

अनुसूची -३

पूर्वाधार स्वीकृतिको मनसाय पत्रका लागि निवेदन फाराम

(दफा ४ को उफदफा (१) सँग सम्बन्धित)

श्री ....

....

....

निम्नानुसार प्रस्तावित अस्पतालका संचालन तथा पूर्वाधार स्वीकृतिको मनसाय पत्रका लागि देहाय अनुसार कागजात सहित निवेदन फाराम पेश गरेका छु/छौं।

निवेदन फाराम :

कार्यकारी अधिकृत/संचालन समितिका तर्फबाट

....

१. अस्पतालको नाम :- शैया संख्या :-

साधारण सेवा/विशेषज्ञ सेवा वा अस्पताल के हो

२. उल्लेख गर्ने :-

३. अस्पतालको ठेगाना (पत्राचार गर्ने ठेगाना) :- वडा नं. :- टोल :-

अञ्चालिकाचल :- ब्लक नं. :- टेलिफोन :-

मोबाइल :- पो.ब.नं. :-

४. अस्पताल खोल्न व्यक्तिहरु (५ प्रतिशत भन्दा बढी शेयर धारण गर्नेहरुको मात्र) :-

नाम :- ठेगाना :-

नागरिकता नं. :- मोबाइल नं. :-

फोन नं. :-

५. अस्पतालका लागि आवश्यक जग्ग र स्वामित्वका

(क) जग्गाका कित्ता,क्षेत्रफल र स्वामित्वका प्रकार :-

(ख) लिजमा भए कबुलियतनामा पेश गर्ने :

६. अस्पतालका वित्तीय स्रोत :-

(क) निजी लगानी (ख) बैंक कर्जा (ग) सरकारी (घ) अनुदान सहयोग

(ङ) गैरसरकारी संस्थाबाट कर्जा लिई संचालन गर्ने भए सो को विवरण (च) अन्य वित्तीय लगानी :- (स्थिर पुँजी लागत) रु.................................

(क) भवन तथा जग्गाको लागि :- रु.......................................

(ख) औजार उपकरणको लागि :- रु................................. वित्तीय लगानी (चाल पुँजी लागत) रु. ....

रोजगार संख्या :-

अनुमानित आम्दानी :- रु. ....

अनुमानित मुनाफा :- .... मासिक :- रु. ....

त्रैमासिक :- रु. ....वार्षिक :- ....

७. देहायक विषयहरु समेत समावेश भएको व्यावसायिक कार्ययोजना

(क स्वीकृत संस्थाबाट प्रदान गन सेवाहरुका विवरण :

निदानात्मक सेवा	प्रतिकारात्मकसेवा	उपचारात्मक सेवा
• एक्स-रे	- खोप	- प्रसूति तथा स्त्री रोग
• अल्ट्रासाउण्ड	- गर्भवती, सुत्केरी जाँच	- जनरल मेडिसिन
• इन्डोस्कोपी	- परिवार नियोजन	- जनरल सर्जिकल
• इसीजी,ट्रेडमिल	-	- वशेषज्ञ सेवा : जस्तै

- प्रयोगशाला
- ....
- ....

- .... प्रसूति सेवा, मृगौला रोग,
- .... ,स्नायु, आँखा,हाडजोर्नी, मानसिक सेवा
- ....
- ....

.... ☐ .... ☐ ....

(ख) संस्थामा प्रयोग हुन आवश्यक उपकरणहरुका विवरण (संलग्न गर्न) :-

(१)..
(२)..
(३)..
(४)..

(ग) संस्थामा सेवा पुर्याउनका लागि आवश्यक पर्ने जनशक्तिका विवरण (संलग्न गर्न) :-

(१) विशेषज्ञ :
नाम : पद : योग्यता : पार्टटाइम : फुलटाइम :

(२) प्राविधिक :
नाम : पद : योग्यता : पार्टटाइम : फुलटाइम :

(३) प्रशासनिक :
नाम : पद : योग्यता : पार्टटाइम : फुलटाइम :

नोट :

(१) संस्थामा कार्य गर्न प्राविधिक कर्मचारीहरु सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएका हुनुपर्ने । सम्बन्धित परिषदका प्रमाण पत्र अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्नेछ ।
(२) कर्मचारीहरुका योग्यताका प्रमाणित प्रतिलिपिका साथै कार्य गर्ने मन्जुरीनामा समेत संलग्न हुनुपर्ने ।
(३) सरकारी कार्यालयमा कार्यरत कर्मचारीहरु संलग्न हुने भएमा नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ का दफा ५९ अनुसारको स्वीकृति पत्र अनिवार्य रुपमा संलग्न हुनुपर्ने ।
(४) प्राविधिक कर्मचारीहरु आफै कार्य गर्ने अन्य संस्थाहरुका समेत विवरण खुलाउने ।

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

अनुसूची -४

स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सेवा विस्तार वा स्तरोन्नतिका लागि अनुमति प्राप्त गर्न दिने निवेदन फाराम

(दफा ५ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

१. संस्थाको नाम :- शैया संख्या :-

२. साधारण सेवा/विशेषज्ञ सेवा अस्पतालमा कुन हो उल्लेख गर्ने :-

३. संस्थाका ठेगाना (पत्राचार गर्ने ठेगाना) :-

अञ्चल :- वडा नं. :- टोल :-

जिल्ला :- ब्लक नं. :- टेलिफोन नं. :-

४. संस्था खोल्न व्यक्तिहरु :-

नाम :-

नागरिकता नं. :-

ठेगाना :-

फोन नं. :-

मोबाइल नं. :-

५. संस्थाका वित्तीय स्रोत :-

क. निजी :- ख. शेयर कर्जा :- ग.सरकारी :-

घ. गैर सरकारी संस्थाबाट कर्जा लिई संचालन गर्ने भए सो उल्लेख गर्ने :-

वित्तीय लगानी :- (लागत)

रु. क. भवन तथा

जग्गाका लागि :- औजार

उपकरण :- जनशक्ति :-

अनुमानित आम्दानी :-

आम्दानी स्वदेशी :- बिदेशी :-

अचल सम्पत्तीका स्रोत :- अनुमानित मुनाफा :- मासिक:-
त्रैमासिक :- वार्षिक :-

६. नर्सिङ्ग होम तथा निजी अस्पतालका वर्गीकरण अनुसार प्रदान गर्ने सेवाहरुको विवरण कुन-कुन सेवा पुर्याउने हो ? खुलाउने ।

निदात्मक सेवा प्रतिकारात्मक सेवा उपचारात्मक सेवा अन्य सेवा

एक्स-रे खोप प्रसूति तथा स्त्रीरोग एम.सि.एच क्लिनिक परिवार प्याथोलोजी ल्याव आहार विहार जनरल मेडिसिन नियोजन

अल्ट्रासाउण्ड जनरल सर्जिकल विशेषज्ञ सेवा जस्तै :- इण्डोस्कोपी प्रसूति सेवा, मृगौला रोग, स्नायु , दन्त, ई.सी.सी. , टेरडमिल प्रयोगशाला , सर्जिक सेवा तथा रुजाहर व्यवस्थापन

७. संस्थामा प्रयोग हुने आवश्यक मुख्य उपकरणहरुको विवरण तथा स्रोत :-

(क)

(ख)

(ग)

(घं

(ङ)

(च) थप भएमा खुलाउने

८. संस्थामा सेवा पुर्याउने कर्मचारीहरुका विवरण सम्बन्धित मापदण्ड अनुसार :-

(क) विशेषज्ञ :-

नाम	पद	योग्यता	पार्टटाईम	फुलटाईम

(ख) प्राविधिक :-

नाम	पद	योग्यता	पार्टटाईम	फुलटाईम

(ग) प्रशासनिक :-

नाम	पद	योग्यता	पार्टटाईम	फुलटाईम

नोट :

(१) सम्बन्धित सेवा अनुसार निर्धारित मापदण्डहरु र पूर्वाधारहरु पूरा भएपश्चात मात्र सेवा संचालन गर्न पाईनेछ।

(२) उपयुक्त बमोजिम के कति कर्मचारीहरुका संस्थामा संलग्न हुने हो, स्पष्ट उल्लेख हुनुपर्ने ।

(३) सबै शूल्क विवरण विस्तृत रुपमा उल्लेख हुनुपर्ने ।

(४) संस्थामा कार्य गर्ने प्राविधिक कर्मचारीहरु सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएको हुनुपर्ने , सम्बन्धित परिषदको प्रमाणपत्र अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्ने ।

(५) कर्मचारीहरुको योग्यताकोप प्रमाणित प्रतिलिपिका साथै कार्य गर्ने मन्जुरीनामा समेत संलग्न हुनुपर्ने ।

(६) नेपाल सरकारमा कार्यरत कर्मचारीहरु संलग्न हुने भएमा नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ का दफा ५९ अनुसारका स्वीकृति पत्र अनिवार्य रुपमा संलग्न हुनुपर्ने ।

(७) प्राविधिक कर्मचारीहरुले आफै कार्य गर्ने अन्य संस्थाहरुको समेत विवरण खुलाउने ।

नोट : स्वास्थ्य संस्था सञ्चालनका लागि निवेदन दिंदा सँलग्न गर्नुपर्ने कागजातहरु

१. निवेदन फारम

२. कम्पनी दर्ता/संस्था दर्ताको प्रमाणित प्रतिलिपि

३. संस्था /कम्पनीको विधान/ प्रवन्ध पत्र, नियमावलीको प्रतिलिपि

४.स्थायी लेखा दर्ता प्रमाण पत्रका प्रतिलिपि

५.स्थापना गर्न लागिएका ठाउँमा अस्पताल आवश्यक छ भन्ने सम्बन्धित वडाको सिफारिस पत्र

६. अस्पतालमा काम गर्ने जनशक्ति सम्बन्धी विवरण

(क) बायोडाटा

(ख) शैक्षिक योग्यता , तालिमका प्रमाणित प्रतिलिपि

(ग) प्राविधिक कर्मचारीहरुले सम्बन्धित काउन्सिलका दर्ता प्रमाण पत्रका प्रतिलिपि

(घ) नागरिकता प्रमाणपत्रका प्रतिलिपि

(ङ) जनशक्तिहरुका काम गर्ने समय (पाट टाइम/फुल टाइम) किटान गर्नु पर्नेछ।

(च) मञ्जुरीनामा/कबुलियतनामा

७. औजार उपकरणका विवरण तथा स्रोत

८. सम्पूर्ण सेवा शूल्क विवरण

९. भौतिक सामग्रीको विवरण

१०. प्रारम्भिक वातावरणीय परीक्षण (IEE) वा वातावरणीय प्रभाव मूल्यांकन (EIA) स्वीकृति पत्रका प्रतिलिपि

११. अस्पतालको विस्तृत सर्भेक्षण सहितको प्रमाणपत्र

१२. अस्पतालको आर्थिक नियमावली

१३. अस्पतालले लिने सेवा शल्क विवरण र गरीब तथा असहायलाई छुट दिने नीति

१४. प्रदान गरिने सेवाका विवरण

१५. जग्गा/घरका स्वामित्व

१६. घर/कोठा बहालमा लिई सञ्चालन गर्ने भए घर बहाल सम्भौता पत्र र भवन स्वास्थ्य संस्था संचालन गर्न राट्रिय भवन संहिता बमोजिम उपयुक्त छ भन्ने सम्बन्धी सिफारिस पत्र

१७. भवनका स्वीकृत नक्सा

१८. संस्थाका चल अचल सम्पत्ति विवरण तथा वित्तीय स्रोत

१९. संस्थाका कार्य योजना (Scheme)

२०. PAN मा दर्ता नम्बर

२१. कर चुक्ता प्रमाण पत्र (लागु हुने अवस्थामा मात्रै)

२२. लेखापरीक्षण प्रतिवेदन (लागु हुने अवस्थामा मात्रै)

२३. बिरामी बडापत्रका नमुना

२४. सम्बन्धित निकायका भवन संहिता सम्बन्धी स्वीकृति पत्र

२५. रु. ५ को हुलाक टिकट

२६. मूल्य अभिबृद्धि कर वा आयकरमा दर्ता भएको प्रमाणपत्र

२७. भवन निर्माण सम्पन्न प्रमाणपत्र

२८. सम्बन्धित निकायबाट भवनका नक्सा डिजाइन र निर्माण राष्ट्रिय भवन संहिताका मापदण्ड बमोजिम भएका स्वीकृति पत्र ।

अनुसूची -५

स्वास्थ्य क्लिनिक/रेडियो ईमेजिङ सेवा/पोलिक्लिनिक सन्चालन अनुमति माग गर्ने निवेदन फाराम

(दफा ५ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

१. संस्थाको नाम :- शैया संख्या :-

२. संस्थाको ठेगाना (पत्राचार गर्ने ठेगाना) :-

अन्चल :- पालिका :- ब्लक नं. :-

जिल्ला :- वार्ड नं. :- टेलिफोन नं. :-

पो.व.नं. :-

३. संस्था खोल्न व्यक्तिहरु :-

नाम :- नागरिकता नं. :-

ठेगाना :- फोन नं. :-

४. संस्थाका वित्तीय स्रोत :-

क. निजी :- ख. शेयर कर्जा :- ग. वैदेशिक :-

घ. गैर सरकारी :- ङ. सामुदायिक :- च. अन्य

५. संस्थाका क्षमता तथा विस्तृत कार्य योजना :-

सेवा प्रदान गर्ने क्षेत्रहरु :-

निदात्मक सेवा	प्रतिकारात्मक सेवा	उपचारात्मक सेवा
एक्स-रे	खोप	प्रसूति तथा स्त्रीरोग अल्ट्रासाण्ड
	एम.सि.एच	जनरल मेडिसिन
इण्डोस्कोपी	परिवार नियोजन सेवा	जनरल सर्जिकल विशेषज्ञ सेवा जस्तै :-

ई.सी.सी. , ट्रेडमिल प्रयोगशाला , आँखा,नाक,मुटु,मृगौला,स्नायुरोग इत्यादि

अन्य सेवा :- फार्मेसी

६. सेवा शूल्क अलग र स्पष्टसँग खुलाउने :-

७. संस्थामा सेवा हुन आवश्यक उपकरणहरुका विवरण तथा स्रोत :-

८. संस्थामा सेवा पुर्याउन जनशक्ति विवरण :-

संख्या/योग्यता/अनुभव/पार्टटाइम/फुलटाईम/अन्य सुविधा

सामान्य चिकित्सक : विशेषज्ञ चिकित्सक :

अन्य प्राविधिक : नोट :

१) सम्वन्धित सेवा अनुसार निर्धारित मापदण्डहरु र पूर्वाधारहरु पूरा भए पश्चात मात्र सेवा संचालन गर्न पाईनेछ ।

२) उपर्युक्त बमोजिम के कति कर्मचारीहरुका संस्थामा संलग्न हुने हो, स्पष्ट उल्लेख हुनुपर्ने ।

३) संस्थामा कार्य गर्ने कर्मचारीहरु सम्वन्धित परिषदमा दर्ता भएका हुनुपर्ने , सम्बन्धित परिषदका प्रमाणपत्रहरु अनिवार्य रुपमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

४) कर्मचारीहरुको योग्यताको प्रमाणित प्रतिलिपिहरु संलग्न हुनुपर्नेछ ।

५) नेपाल सरकारमा कार्यरत कर्मचारीहरु संलग्न हुने भएमा नेपाल स्वास्थ्य सेवा ऐन, २०५३ का दफा ५९ अनुसारका स्वीकृति पत्र अनिवार्य रुपमा संलग्न हुनुपर्ने ।

अनुसूची -६

स्वास्थ्य संस्था स्थापना तथा नविकरण अनुमति दस्तुर

(दफा ८ र ९ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)

सि.नं.	संस्थाको किसिम	शुल्क निर्धारण इकाइ	स्थापनाका लागि दस्तुर रकम	नविकरणका लागि दस्तुर रकम रु.
१	अस्पताल तथा नर्सिङ्ग होम	शैया संख्या	प्रति शैया रु ४०००/-	प्रति शैया रु ५००/-
२	डायग्नोस्टिक सेन्टर	सेवा प्रकार	प्रति सेवा रु १०००० /-	प्रति सेवा रु १००० /-
३	पोलिक्लिनिक/क्लिनिक	सेवा प्रकार	प्रति सेवा रु १०००० /-	प्रति सेवा रु १००० /-
४	आयुर्वेद अस्पताल/वैकल्पिक चिकित्सा	शैया संख्या	प्रति शैया रु २०००/-	प्रति शैया रु ५००/-
५	आयुर्वेद क्लिनिक	सेवा प्रकार	प्रति सेवा रु ५०००/-	प्रति सेवा रु ५००/-

अनुसूची -७

स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिने सेवाको विरामी बडापत्रको ढाँचा

(दफा १५ उपदफा (१) को बुदा (ट) सँग सम्बन्धित)

सि.नं.	शाखा	प्रदान गरिने सेवाको विवरण	प्रक्रिया	दस्तुर	लाग्ने समय	सम्पर्क व्यक्ति	गुनासो सन्ने अधिकारी

अनुसूची -८

स्वास्थ्य संस्थाबाट आकस्मिक सेवाको लागि चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीको विवरणको ढाँचा

(दफा १५ उपदफा (१) को बुदा (थ) सँग सम्बन्धित)

क.सं.	स्वास्थ्यकर्मीको नाम	पद	समय	कैफियत

राजकुमार यादव
गा.पा. अध्यक्ष

अनुसूची -९

रेडियोलोजी सेवाको लागि दिने निवेदन ढाँचा

दफा २२ को उपदफा २ को सँग सम्बन्धित

अस्पताल/क्लिनिक/डायग्नोष्टिक सेन्टरको नाम : ....

....

ठेगाना : ....फोन/फ्याक्स नं.:..

क्षमता (शैया) :...........................दर्ता नं..

PAN NO..

A. उपलब्ध रेडियोलोजिकल उपकरणहरु :

1. (X-ray/ Fluroscope/ C-Arm/Intra oral X-ray)

S.N.	Modalaties	Vendor & Company	Date of installation(Age)	Capacity (KV/ mAs)	Processing method	Remarks

सेवा अवधि (Service Hour) : विरामी संख्या (दैनिक) : विरामी संख्या (मासिक) :

2. Ultrasonography

S.N.	Vendor & Company	Specification	Date of installation(Age)	Remarks

सेवा अवधि (Service Hour) : विरामी संख्या (दैनिक) :

विरामी संख्या (मासिक) :

B. विकिरण सुरक्षा (Radiation Protection):

1. Wallk thickness : ....

2. Door lead lining : ....

3. Control consul dostance from x-ray tube : ....

4. Waiting area : ....Safe

Risky

5. Reception : ....

6. Radiation hazards warning/awarness :

a. Warning poster: ....

b. Warning lights : ....

c. Information board : ....

7. Radiation Survey (area monitering): ....Result : ....

8. Personal monitering (TLD Batch) ....Result : ....

9. Protective Devices :

a. Lead apron : .... mm of pb equivalent..........pec.

b. Gonad shield : .... mm of pb equivalent..........pec.

c. Thyroid shield : .... mm of pb equivalent..........pec.

d. Lead barrier : .... mm of pb equivalent..........pec.

e. Others ....

10. Screnning date of protective devices (successive last four) :

S.N.	Name of device	Date of screening				Result	Remarks
		1st screening	2nd screening	3rd screening	4th screening		

Screening done at : .... Screening done by :................. Post :..............

C. जनशक्ति (Manpower):

Name of professionals	Age	Sex	Designation	Qualification	NMC/NHPC NO.	Experience & Pay Scale	Contact NO.	Remark

....

संचालक RADIOGRAPHER

D. Note (office use only): ....

....

गाउँपालिकाप्रतिनिधि स्वास्थ्य संयोजक Radiographer P.H.O. Doctor

अनुसूची -१०

रेडियोलोजी सेवाको लागि दिने निवेदन ढाँचा

दफा २२ को उपदफा ३(क) को (११) सँग सम्बन्धित

..........Ramgopal,mahottari Date : ..../........./.......

Daily X-ray Record Register DD/MM/YY

Patient's Name	Age/Sex	Parts of Examined	Date of installantion (Age)	Film Size	Bil NO.	Amount	Free	Remarks
No.of Patients :	No.of cases:	Repeat x-ray :		+		=		